

Politiet intervjuer vitner etter en knivstikking i Østbanehallen i Oslo. FOTO: Hans O. Torgersen

Sakkyndige vet for lite om hva vitner kan huske

Psykiatrisk sakkyndige mangler kunnskaper om vitners hukommelse i rettssaker.

Lars Inge Staveland

Publisert: 01.apr. 2012 (10:42) Oppdatert: 01.apr. 2012 (10:52)

Det kan føre til alvorlige feilvurderinger i straffesaker, viser en omfattende undersøkelse blant norske psykologer og psykiatere.

858 psykologer og 78 psykiatere har svart på spørsmål om vitners hukommelse. Resultatene er presentert i Tidsskrift for Norsk Psykologforening.

- Det er overraskende mange som har feilaktige kunnskaper om hvordan hukommelsen fungerer. Dette kan føre til alvorlige feilvurderinger, sier professor Svein Magnussen ved Universitetet i Oslo, en av forfatterne bak artikkelen.

De spurte er i undersøkelsen bedt om å svare på 12 spørsmål om hva vitner kan forvente å huske og påliteligheten av hukommelsen fra kriminelle hendelser.

Svarene er sammenlignet både med kunnskapsnivået i befolkningen generelt og hvordan dette stemmer med oppdatert forskning.

Større tiltro

Et av spørsmålene er om drapsmenn som hevder å ha glemt hele drapshandlingen, faktisk lyver. Forskingen avslører at fagfolkene har en overdrevet tiltro til gjerningsmannen.

- Ideen om at slike traumatiske minner er så sterke at de blir skjøvet vekk fra bevisstheten, gjør nok at mange tror på det. Men forskningen viser at traumatiske minner tvert imot sitter bedre enn andre minner. Forskingen er mildest talt skeptisk til drapsmenns

hukommelsestap, sier Magnussen.

Resultatene viser også at folk med lavere utdanning i langt større grad tror gjerningsmannen lyver enn høyere utdannede.

40 prosent av psykologene og 47 prosent av psykiaterne mener drapsmennene forteller sannheten. Under hver tredje spurte i begge utvalg mener drapsmannen lyver.

Husker ting som ikke skjedde

Fagfolkene blir også bedt om å vurdere troverdigheten i minner som et vitne ikke tidligere har vært klar over, men som er fremkalt under terapi.

Også her bommer majoriteten blant de spurte psykologene og psykiaterne, som mener slike minner er ekte. Forskningsresultater viser at de fleste slike minner vil være falske.

- Man kan gradvis utvikle en hukommelse for ting som ikke har skjedd. Det er mulig vi alle har minner om ting som er fortalt oss, som senere fremstår som egne minner. Det vi selv forestilte oss, fremstår som ekte erfaringer, sier Magnussen.

Han tror en årsak kan være at psykologer og psykiatere er påvirket av generelle oppfatninger i samfunnet og blant kolleger, gjerne lenge etter studietiden.

- Denne type kunnskap kommer tidlig i psykologstudiet. For fagfolk som ikke har oppdatert seg, blir den ofte erstattet med folkløse eller ideer i samfunnet. Det er en del myter som er ute og går, som forsterkes av hva andre psykologer sier, sier Magnussen.

Sakkyndiges kunnskaper om hukommelse

Faktaboks

- Psykologer og psykiatere blir ofte bedt om å ta stilling til om hva vitner og gjerningsmenn kan forventes å huske fra kriminelle handlinger.
- I artikkelen nevnes blant annet saken mot George Franklin, som i 1990 ble dømt til livsvarig fengsel for drapet på en jente. Et viktig bevis mot Franklin var vitnemålet til datteren, som 20 år senere husket at hun var vitne på mordet. To år senere ble Franklin løsslatt da det kom frem at datteren også husket to andre drap som faren umulig kunne ha begått.
- Sakkyndige i norske rettssaker er utnevnt av retten, i motsetning til i USA der partene innkaller sine egne sakkyndige.
- I denne undersøkelsen er de spurte bedt om å ta stilling til 12 spørsmål knyttet til vitner og gjerningsmenns forklaring. Spørsmålene er distribuert elektronisk av Norsk psykiatrisk forening og Norsk psykologforening.
- 858 psykologer 78 psykiatere har besvart.

Mest lest

Betalte for mye - fikk parkeringsbot